

**Dorota Ubysz**

Główna Biblioteka Lekarska  
d.ubysz@gbl.waw.pl

**Iwona Fryzowska-Chrobot**

Główna Biblioteka Lekarska  
i.chrobot@gbl.waw.pl

**Wojciech Giermaziak**

Główna Biblioteka Lekarska  
sekretariat@gbl.waw.pl

## **Baza Tez-MeSH jako efektywne narzędzie do opracowania rzeczowego i wyszukiwania informacji z zakresu medycyny i nauk pokrewnych**

**Słowa kluczowe:** hasła przedmiotowe medyczne (MeSH), Tez-MeSH, tezaursus, System Ujednoliconego Języka Medycznego, Polska Bibliografia Lekarska, Medline.

**Abstrakt:** W artykule omówiono bazę Tez-MeSH, która jest polską wersją amerykańskiego języka informacyjno-wyszukiwawczego (Medical Subject Headings, MeSH) prowadzonego przez Narodową Bibliotekę Medycyny Stanów Zjednoczonych (U.S. National Library of Medicine, NLM). Zawiera terminologię z zakresu medycyny, nauk pokrewnych oraz organizacji ochrony zdrowia. W Polsce baza jest prowadzona od 1978 r. przez Główną Bibliotekę Lekarską (GBL), początkowo udostępniana w formie drukowanej, a później elektronicznej. Od 2006 r. funkcjonuje w wersji on-line i mogą z niej korzystać bezpłatnie wszystkie zainteresowane uczelnie oraz inne instytucje, po wcześniejszym podpisaniu umowy. W GBL baza wykorzystywana jest do sporządzania opisów treściowych piśmiennictwa zakwalifikowanego do *Polskiej Bibliografii Lekarskiej* (PBL) oraz służy jako narzędzie wyszukiwawcze przy tematycznych zestawieniach literatury. Korzysta z niej również wiele bibliotek przy opracowywaniu zbiorów własnych. Pod koniec każdego roku jest aktualizowana do nowej wersji źródłowej MeSH, tłumaczona oraz implementowana do *Polskiej Bibliografii Lekarskiej*. W 2011 r. została przyjęta do bazy multitezaursusa prowadzonej przez NLM. Od 2019 r. GBL udostępnia hasła z Tez-MeSH również w formacie wymiennym MARC21 w celu ułatwienia użytkownikom opracowywania zbiorów własnych.

**Keywords:** Medical Subject Headings (MeSH), Tez-MeSH, Thesaurus, Unified Medical Language System (UMLS), Polish Medical Bibliography, Medline.

**Abstract:** The Tez-MeSH database is the Polish version of the American information retrieval query language (Medical Subject Headings, MeSH) run by the National Library of Medicine (U.S. National Library of Medicine, NLM). It contains terminology in the fields of medicine, related sciences and health care organizations. The database is maintained by the Central Medical Library (Główna Biblioteka Lekarska; GBL) from 1978, initially available in printed version and later in

electronic form. Since 2006 it has been available on-line and can be used free of charge by all interested universities and other institutions, after signing the contract. In GBL, the database is used to prepare descriptions of the contents of the literature qualified for the Polish Medical Bibliography (Polska Bibliografia Lekarska; PBL) and serves as a search tool for thematic lists of literature. Many libraries also use it when developing their own collections. At the end of each year it is updated to the new source version of MeSH, translated and implemented into the Polish Medical Bibliography. Since 2012, the Tez-MeSH database has become a part of the multi-thesaurus NLM database. Since 2019, GBL has made available the medical subject headings from Tez-MeSH in the MARC21 exchange format in order to make it easier for users to develop their own collections.

Terminologia medyczna to jedna z najbardziej rozbudowanych terminologii specjalistycznych, co związane jest z szybkim rozwojem i wielkimi zmianami w dziedzinie medycyny, występującymi szczególnie w ostatnich dwóch stuleciach. Jej wielkość jest szacowana na ponad 250 tys. słów [4]. „Początkowo słownictwo medyczne tworzone było spontanicznie, często na bazie pewnych skojarzeń z życia codziennego, nie podlegało więc usystematyzowaniu. Różni medycy nadawali różne nazwy tym samym zjawiskom, co doprowadzało do nieporozumień i niespójności” [1]. Konieczne stało się, aby język stosowany w medycynie był jednoznaczny. Uzyskano to dzięki słownictwu kontrolowanemu znajdującemu się w tezaursach. Najpopularniejszym tezaurem haseł przedmiotowych z zakresu medycyny, w układzie polihierarchicznym, jest MeSH (Medical Subject Headings). Od 1960 r. jest niezastąpionym narzędziem do efektywnego indeksowania i wyszukiwania prac. W bazach danych jest głównym narzędziem do wyszukiwania tematycznego literatury. Zawiera deskryptory oraz ich odpowiedniki znaczeniowe (askryptory). Terminy MeSH obejmują wszystkie kategorie nauk biomedycznych [5].

Dążenie polskich lekarzy do unifikacji nazewnictwa medycznego, odzwierciedlające światowy trend tworzenia precyzyjnego i jednolitego słownictwa [2], przyczyniło się do przetłumaczenia na język polski amerykańskiego MeSH przez zespół pracowników Głównej Biblioteki Lekarskiej (GBL) i powstania polskiej wersji bazy, obecnie pod nazwą Tez-MeSH.

Po podjęciu na początku lat siedemdziesiątych decyzji, że *Polska Bibliografia Lekarska* opracowywana będzie przy pomocy języka informacyjno-wyszukiwawczego stosowanego przez znaną na świecie amerykańską bazę Medline, prowadzoną przez Narodową Bibliotekę Medycyny Stanów Zjednoczonych (US National Library of Medicine – NLM), Główna Biblioteka Lekarska wystąpiła o zgodę do autorów oryginału na tłumaczenie MeSH. Po jej uzyskaniu w 1973 r. zespół specjalistów, pracujących i współpracujących z GBL, przystąpił do tłumaczenia MeSH na język polski. Już w 1978 r. gotowa była pierwsza przetłumaczona wersja, pod nazwą *Tezaurus*, prowadzona jako baza komputerowa. W latach 1979–1990 *Tezaurus* zawierający polską wersję MeSH 1978, prowadzony był przy użyciu własnego oprogramowania na sprzęcie SINGER 1500. Baza *Tezaurus* składała się z około 14 tys. rekordów, z których każdy zawierał deskryptor amerykański, deskryptor polski, przynajmniej jeden kod semantyczny, askryptory polskie, łacińskie, rosyjskie i ekwiwalent *Słownika haseł z zakresu medycyny i nauk pokrewnych* służący do opracowywania druków zwartych

w katalogu przedmiotowym. Od 1979 r. dane wprowadzane do bazy PBL były opracowywane przy użyciu polskiej wersji MeSH. *Tezaurus* udostępniany był tylko w wersji drukowanej. Pierwsze wydanie zawierało układ hierarchiczny, alfabetyczny i permutacyjny [8].

Od 1991 do 2005 r. baza *Tezaurus* prowadzona była w systemie Micro CDS/ISIS. W 1995 r., po uzyskaniu zgody twórców bazy na jej udostępnienie zainteresowanym bibliotekom, GBL wydała drukiem *Polski Tezaurus Medyczny – Polska Wersja MeSH* we wszystkich możliwych układach: alfabetycznym, semantycznym, permutacyjnym, polsko-angielskim, angielsko-polskim oraz indeks hasel przedmiotowych. Od 1995 r. baza *Tezaurus* udostępniana była również w wersji elektronicznej bibliotekom akademii medycznych i instytutom naukowo-badawczym. Zawierała ona wówczas ponad 15 tys. deskryptorów [9]. W 2000 r. baza została zaktualizowana do wersji MeSH z 1998 r. i otrzymała nazwę *Tezaurus 98*. W 2002 r. została zaktualizowana do wersji MeSH z 2001 r. i została nazwana *Tezaurus 01*. Od 2005 r. baza nosi nazwę Tez-MeSH i jest prowadzona w oprogramowaniu *Expertus* firmy Splendor Systemy Informacyjne S.C. Baza Tez-MeSH powstała z połączenia baz *Tezaurus 01* i *MeSH 2005*. Od maja 2006 r. jest udostępniana za pośrednictwem Internetu wszystkim zainteresowanym instytucjom na podstawie umowy [9]. Od 2007 r. jest aktualizowana co roku, zgodnie z najnowszą wersją źródłową. W 2011 r. baza Tez-MeSH została włączona, jako polska wersja amerykańskiej bazy MeSH, do międzynarodowej bazy multitezaurusa, prowadzonej przez NLM pod nazwą Unified Medical Language System [7]. Od 2019 r. rekordy z bazy Tez-MeSH udostępniane są również w formacie wymiennym MARC21.

Baza Tez-MeSH zawiera obecnie ponad 29,5 tys. deskryptorów i około 25 tys. askryptorów. Corocznie przybywa 300–500 nowych deskryptorów i podobna liczba askryptorów. Niektóre deskryptory zostają usunięte lub zmieniają swoje brzmienie. Zmiany dotyczą również innych pól rekordu, np.: modyfikatorów (określników) czy askryptorów. W strukturze rekordu (rys. 1), oprócz deskryptorów polskich i angielskich oraz askryptorów polskich, zawarty jest również wykaz modyfikatorów dopuszczonych do użycia z danym deskryptorem, definicja w języku polskim, kody semantyczne, ID MeSH, rok wprowadzenia deskryptora oraz inne dane przydatne w procesie indeksowania (deskryptory towarzyszące w języku polskim i angielskim, poprzednie brzmienie deskryptora, jeśli został zmieniony, adnotacja).

Rysunek 1. Przykładowy rekord z bazy Tez-MeSH

<b>MeSH Unique ID:</b>	D020521
<b>Deskryptor polski:</b>	Udar mózgu
<b>Kod:</b>	C10.228.140.300.775
<b>Kod:</b>	C14.907.253.855
<b>Deskryptor MeSH:</b>	Stroke
<b>Adnotacja:</b>	udar niedokrwienny indeksuj: UDAR MÓZGU + NIEDOKRWIENIE MÓZGU; udar krwotoczny indeksuj: UDAR MÓZGU + KRWOTOK MÓZGOWY
<b>Modyfikator polski:</b>	chirurgia (CI) * diagnostyka (DG) * etiologia chemiczna (EC) * etnologia (EG) * ekonomika (EK) * embriologia (EM) * enzymologia (EN) * epidemiologia (EP) * etiopatogeneza (ET) * farmakoterapia (FT) * genetyka (GE) * historia (HI) * immunologia (IM) * klasyfikacja (KL) * krew (KR) * leczenie diety (LD) * leczenie (LE) * leczenie promieniami (LP) * mikrobiologia (MB) * metabolizm (ME) * mocznik (MO) * patofizjologia (PE) * płyn mózgowo-rdzeniowy (PG) * pielęgniarstwo (PI) * powikłania (PK) * psychologia (PL) * patomorfologia (PM) * profilaktyka (PT) * przypadki wrodzone (PW) * parazytologia (PZ) * radiografia (RG) * rehabilitacja (RH) * scyntygrafia (SC) * śmiertelność (SM) * ultrasonografia (US) * weterynaria (WE) * wirusologia (WI)
<b>Definicja:</b>	Nagle wystąpienie mniej lub bardziej rozległych objawów ogniskowego uszkodzenia mózgu, z utratą lub bez utraty świadomości spowodowane krwotokiem mózgowym, zakrzepem lub zatorem tętnic mózgowych. Zespół kliniczny zależy od miejsca i rozmiarów uszkodzenia.
<b>Askryptor polski:</b>	Apopleksja
<b>Askryptor polski:</b>	Incydent naczyniowo-mózgowy
<b>Askryptor polski:</b>	Ostry udar mózgu
<b>Askryptor polski:</b>	Udar mózgowy
<b>Modyfikator angielski:</b>	surgery (SU) * diagnosis (DI) * chemically induced (CI) * ethnology (EH) * economics (EC) * embryology (EM) * enzymology (EN) * epidemiology (EP) * etiology (ET) * drug therapy (DT) * genetics (GE) * history (HI) * immunology (IM) * classification (CL) * blood (BL) * diet therapy (DH) * therapy (TH) * radiotherapy (RT) * microbiology (MI) * metabolism (ME) * urine (UR) * physiopathology (PP) * cerebrospinal fluid (CF) * nursing (NU) * complications (CO) * psychology (PX) * pathology (PA) * prevention & control (PC) * congenital (CN) * parasitology (PS) * radiography (RA) * rehabilitation (RH) * radionuclide imaging (RI) * mortality (MO) * ultrasonography (US) * veterinary (VE) * virology (VI)
<b>Poprzednie indeksowanie:</b>	Choroby naczyniowe mózgu
<b>Rok wprowadzenia:</b>	2000
<b>Ekwiwalent Słownika Haset:</b>	Mózg, udar

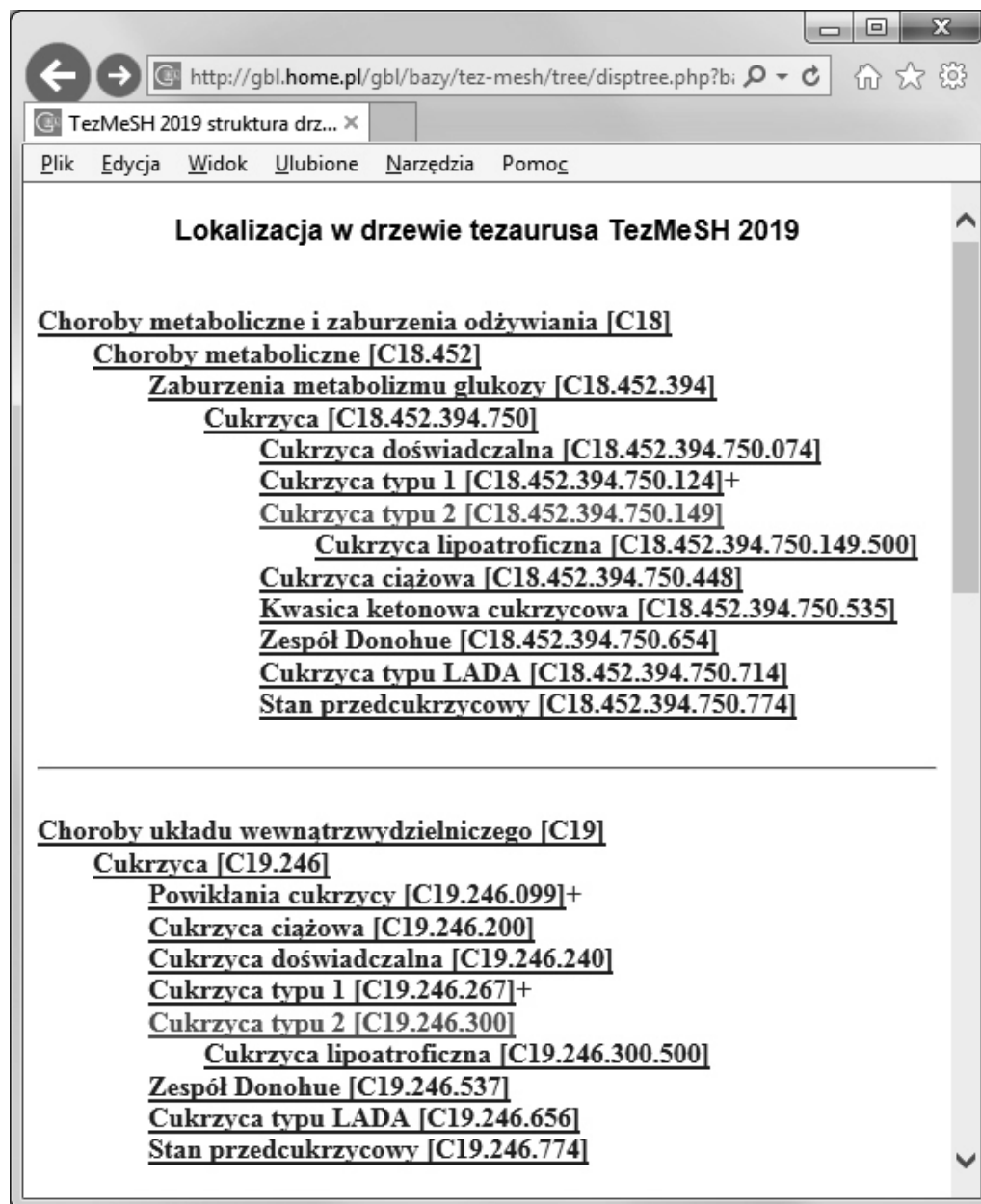
Źródło: Baza Tez-MeSH [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://gbl.home.pl/cgi-bin/expertus500.cgi>.

Terminologia Tez-MeSH zgrupowana jest w 16 kategoriach, oznaczonych literami:

- A. Anatomia
- B. Organizmy
- C. Choroby
- D. Leki i substancje chemiczne
- E. Techniki i wyposażenie analityczne, diagnostyczne i terapeutyczne
- F. Psychiatria i psychologia
- G. Zjawiska i procesy
- H. Dyscypliny i zawody
- I. Antropologia, edukacja, socjologia i zjawiska społeczne
- J. Technologia, przemysł, rolnictwo
- K. Humanistyka
- L. Nauki o informacji
- M. Grupy ludności
- N. Opieka zdrowotna
- V. Typy publikacji
- Z. Nazwy geograficzne

Każdy deskryptor posiada przynajmniej jeden alfanumeryczny kod semantyczny, który wyznacza jego miejsce w strukturze tezauryusa. Polihierarchiczność bazy pozwala na występowanie jednego deskryptora w kilku miejscach drzewa deskryptorowego (rys. 2) [8].

Rysunek 2. Hierarchiczność bazy Tez-MeSH na przykładzie deskryptora *Cukrzyca*

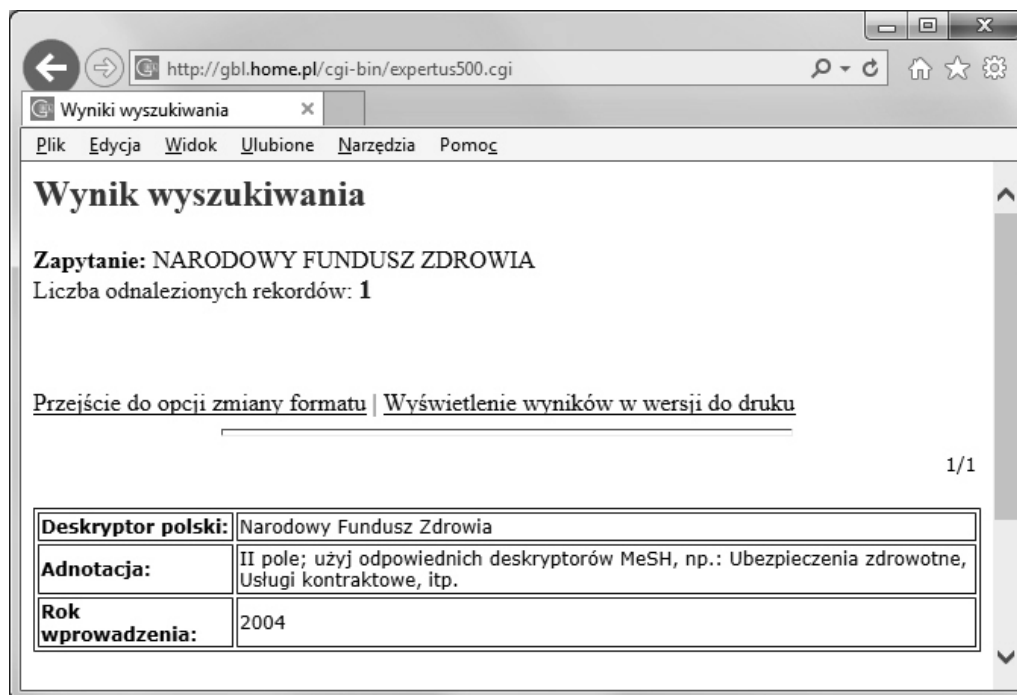


**Źródło:** *Baza Tez-MeSH* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://gbl.home.pl/gbl/bazy/tez-mesh/tree/disptree.php?base=b&key=C18.452.394.750.149&year=2019>.

Baza Tez-MeSH nie jest jedynie kalką amerykańskiego MeSH, ponieważ oprócz deskryptorów przetłumaczonych z bazy źródłowej, zawiera również deskryptory własne,

niezbędne do opisu polskiej rzeczywistości [7], np. nazwy województw, miast, organizacji czy instytucji (rys. 3).

**Rysunek 3.** Przykład polskiego rekordu z bazy Tez-MeSH



**Źródło:** Baza Tez-MeSH [Dokument elektroniczny]. Tytuł dostępu: <http://gbl.home.pl/cgi-bin/expertus500.cgi>.

Przy opracowywaniu Tez-MeSH dużą uwagę przywiązuje się do rozbudowy polskiej zawartości semantycznej bazy, do powiększania zbioru askryptorów-synonimów, ponieważ ułatwia to prace przy indeksowaniu dokumentów i wyszukiwanie w bazie PBL [7].

Znajdujące się w rekordzie pole MeSH Unique ID (numer identyfikacyjny w MeSH) umożliwia bezpośrednie przejście z rekordu Tez-MeSH do źródłowego rekordu na stronie amerykańskiego MeSH (rys. 4).

Rysunek 4. Przejście z rekordu Tez-MeSH (Udar mózgu) do rekordu MeSH (Stroke)

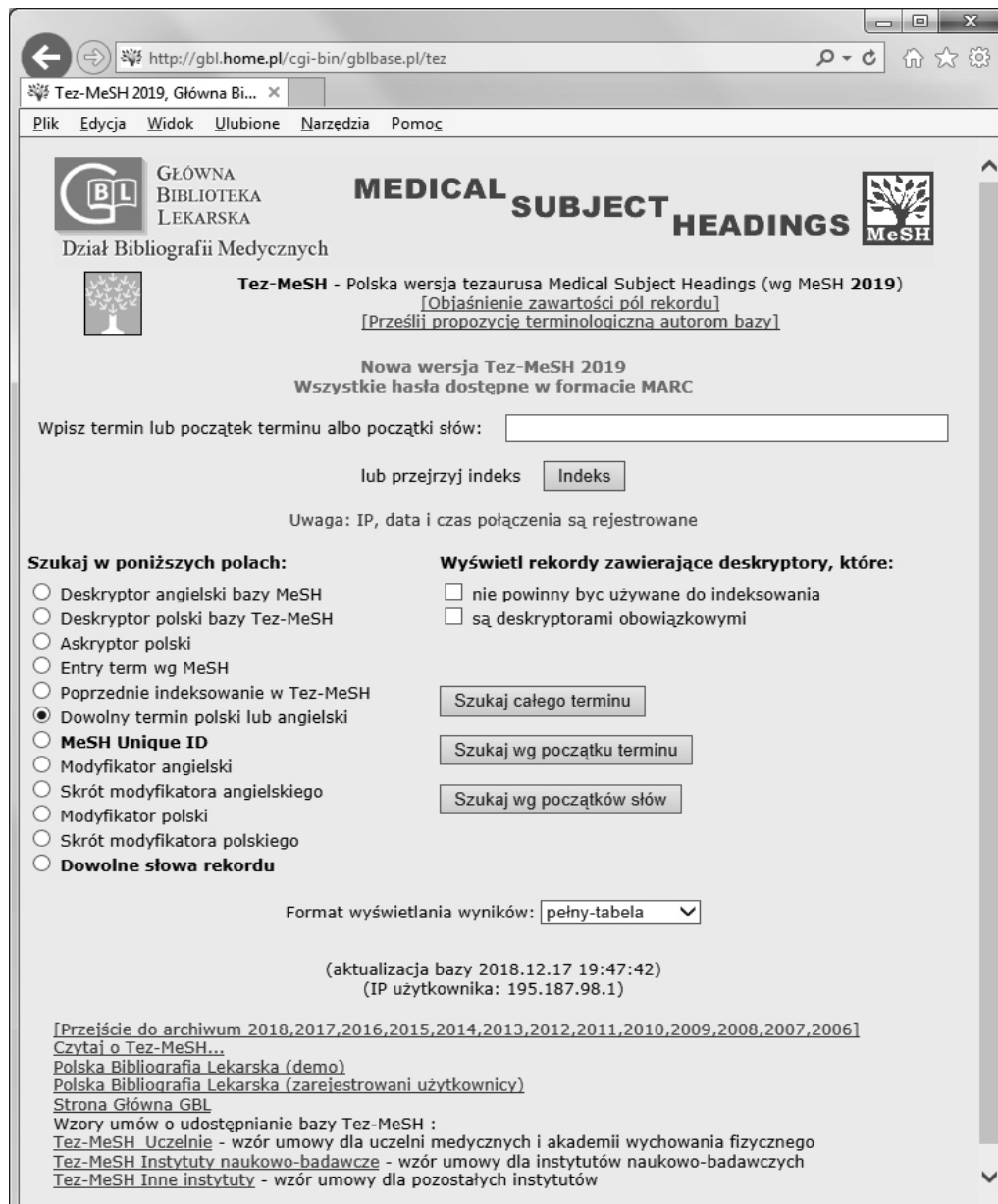
The screenshot shows a web browser window displaying the MeSH Browser interface. The address bar shows the URL: <https://meshb.nlm.nih.gov/record/ui?ui=D020521>. The page title is "Stroke MeSH Descriptor Data 2019". The interface includes a navigation menu with options like "Search", "Tree View", "MeSH on Demand", "MeSH 2018", and "MeSH Suggestions". The main content area displays the following data:

<b>MeSH Heading</b>	Stroke
<b>Tree Number(s)</b>	C10.228.140.300.775 C14.907.253.855
<b>Unique ID</b>	D020521
<b>Annotation</b>	note entry term APOPLEXY: PITUITARY APOPLEXY is also available
<b>Scope Note</b>	A group of pathological conditions characterized by sudden, non-convulsive loss of neurological function due to BRAIN ISCHEMIA or INTRACRANIAL HEMORRHAGES. Stroke is classified by the type of tissue NECROSIS, such as the anatomic location, vasculature involved, etiology, age of the affected individual, and hemorrhagic vs. non-hemorrhagic nature. (From Adams et al., Principles of Neurology, 6th ed, pp777-810)
<b>Entry Term(s)</b>	Apoplexy CVA (Cerebrovascular Accident) Cerebral Stroke Cerebrovascular Accident Cerebrovascular Accident, Acute Cerebrovascular Apoplexy Cerebrovascular Stroke Stroke, Acute Vascular Accident, Brain
<b>NLM Classification #</b>	WL 356
<b>Previous Indexing</b>	Cerebrovascular Disorders (1964-1999) Intracranial Arteriosclerosis (1965-1999) Intracranial Embolism and Thrombosis (1965-1999)
<b>Public MeSH Note</b>	2008; see CEREBROVASCULAR ACCIDENT 2000-2007; see CEREBROVASCULAR DISORDERS 1963-1999; for APOPLEXY see CEREBROVASCULAR DISORDERS 1963-1999
<b>History Note</b>	2008 (2000); use CEREBROVASCULAR DISEASES 1963-1999; for APOPLEXY use CEREBROVASCULAR DISORDERS 1963-1999
<b>Entry Combination</b>	rehabilitation:Stroke Rehabilitation
<b>Date Established</b>	2000/01/01
<b>Date of Entry</b>	1999/11/04
<b>Revision Date</b>	2016/06/13

**Źródło:** Baza MeSH [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://meshb.nlm.nih.gov/record/ui?ui=D020521>.



Rysunek 5. Strona główna bazy Tez-MeSH

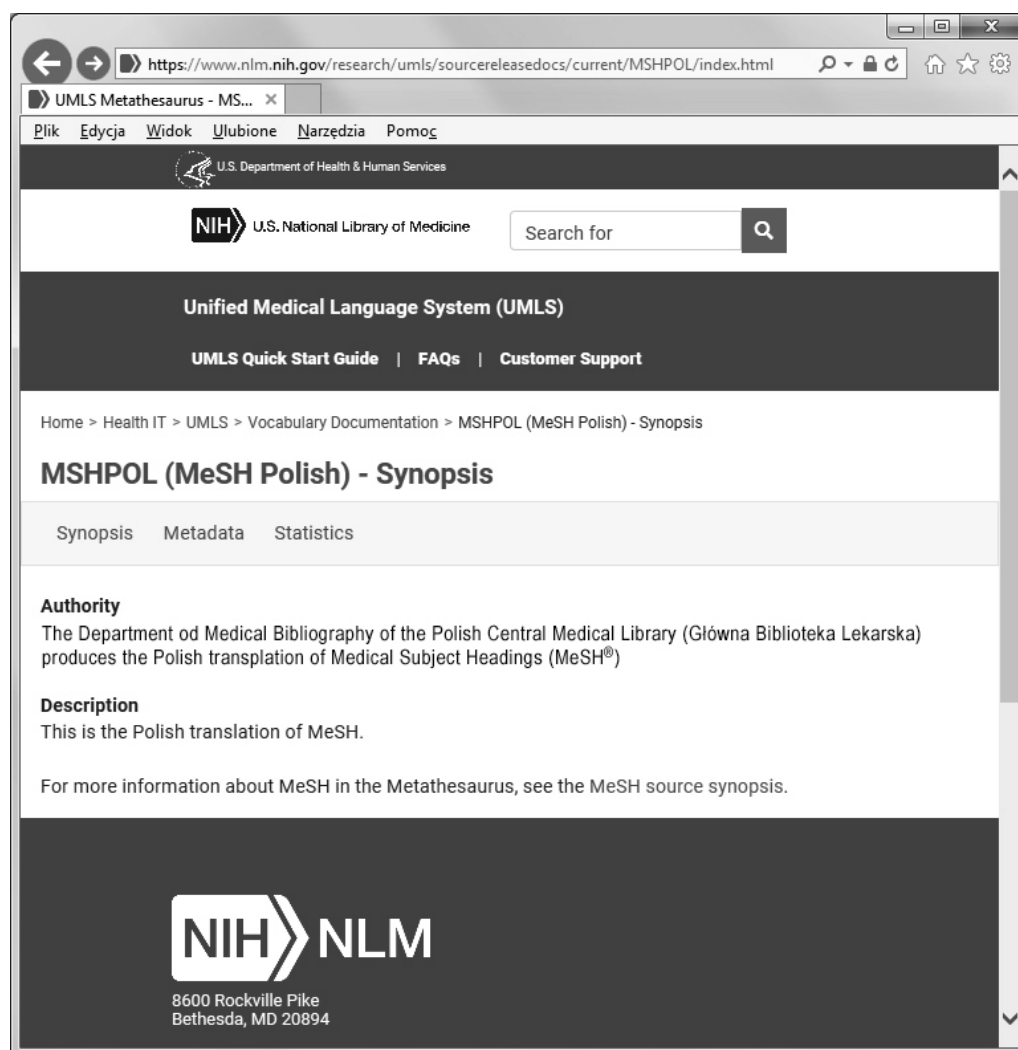


**Źródło:** *Baza Tez-MeSH* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://gbl.home.pl/cgi-bin/gbl-base.pl/tez>.

Wyszukanie właściwego deskryptora w bazie Tez-MeSH nie wymaga dokładnej jego znajomości. Można bowiem wyszukiwać (rys. 5) według początków słów, początku terminu,

całego terminu z indeksu, deskryptora polskiego lub angielskiego, askryptora polskiego lub angielskiego (entry term), poprzedniego indeksowania, przez dowolne słowo z rekordu i inne. Możliwe jest również wyszukiwanie przez drzewo kodowe i MeSH Unique ID. Bardzo pomocne przy wyszukiwaniu właściwych deskryptorów jest drzewo tezaury. Jego hierarchiczny układ pozwala na szybkie wyszukanie deskryptorów bardziej szczegółowych lub bardziej ogólnych.

**Rysunek 6.** Strona UMLS z informacją o polskim MeSH



**Źródło:** *UMLS* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.nlm.nih.gov/research/umls/sourcereleasedocs/current/MSHPOL/index.html>.

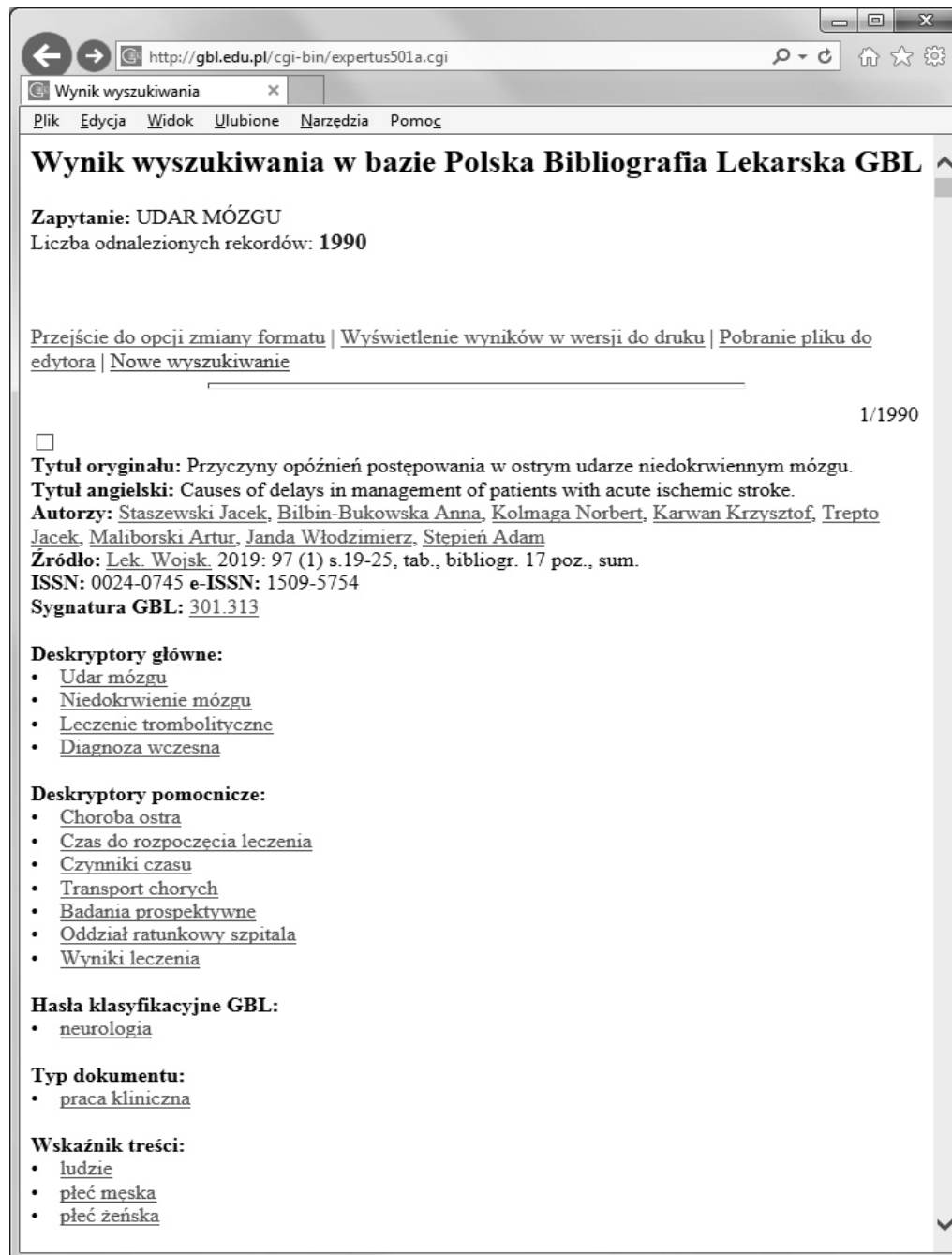
W maju 2011 r. polska wersja MeSH Głównej Biblioteki Lekarskiej została przyjęta do wielojęzycznej bazy – multitezaurusa pod nazwą Unified Medical Language System (UMLS), prowadzonego przez Narodową Bibliotekę Medycyny Stanów Zjednoczonych (rys. 6). UMLS to system integrujący terminologię słowników z zakresu zdrowia, medycyny i nauk pokrewnych, standardów, klasyfikacji itp., pomagający w tworzeniu bardziej skutecznych interoperacyjnych systemów biomedycznych i usług informacyjnych [7]. Pod koniec każdego roku, zgodnie z nową wersją źródłową, polska wersja MeSH przekazywana jest do bazy międzynarodowej w Stanach Zjednoczonych. Multitezaurus liczy obecnie 15 wersji narodowych (chorwacką, czeską, hiszpańską, holenderską, fińską, francuską, japońską, łotewską, niemiecką, norweską, polską, portugalską, rosyjską, szwedzką, włoską). Terminologia zawarta w bazie Tez-MeSH jest wykorzystywana w Głównej Bibliotece Lekarskiej do sporządzania charakterystyk treściowych dokumentów wprowadzanych do *Polskiej Bibliografii Lekarskiej*, czyli do indeksowania. Deskryptory w bazie PBL służą jako narzędzie wyszukiwawcze przy sporządzaniu tematycznych zestawień literatury (rys. 7).

Dokonana w 2007 r. implementacja bazy Tez-MeSH do bazy PBL znacznie ułatwiła i wzbogaciła możliwości wyszukiwawcze. W wyszukiwaniu wspomaganym tezauresem odpowiedni deskryptor można wyszukiwać przy użyciu wszystkich możliwości wyszukiwawczych bazy Tez-MeSH. Oprócz możliwości wyszukiwania prostego, tj. wyszukiwania rekordów sklasyfikowanych danym deskrytorem, istnieje kilka metod zapewniających poszerzenie zbioru odnalezionych rekordów, wzorowanych na bazie Medline, tj.:

- wyszukiwanie rekordów przez początek deskryptora, w którym oprócz rekordów z danym deskrytorem, znalezione zostaną również rekordy z innymi deskryptorami o tym samym początku;
- wyszukiwanie z użyciem funkcji *explode*, w którym znalezione będą, oprócz rekordów z danym deskrytorem, również wszystkie rekordy z deskryptorami położonymi niżej w danej gałęzi drzewa tezaurusa, a więc z deskryptorami bardziej szczegółowymi;
- wyszukiwanie z użyciem funkcji *focus*, w którym odnalezione zostaną tylko te rekordy, w których podany deskryptor jest deskrytorem głównym, a więc stanowi główny temat [3; 6; 8]. Funkcje *explode* i *focus* mogą być stosowane łącznie.

I tak na przykład w wyniku przeszukania bazy PBL z użyciem deskryptora *Cukrzyca* uzyskano 5 123 rekordy (zob. rys. 8). Przeszukanie bazy z tym samym hasłem przy zastosowaniu funkcji *explode* dało wynik 11 590 rekordów. Różnica w wyszukanych rekordach wynika z tego, że pod deskrytorem *Cukrzyca* w drzewie tezaurusa znajduje się 10 deskryptorów węższych (np. *Cukrzyca typu 1*, *Cukrzyca typu 2*). Zastosowanie funkcji *focus* dla deskryptora *Cukrzyca* dało wynik 3 307 rekordów. Natomiast zastosowanie obu funkcji jednocześnie dla deskryptora *Cukrzyca* i wszystkich deskryptorów węższych jako tematu głównego, dało wynik 8 716.

Rysunek 7. Wynik wyszukiwania w bazie PBL przy użyciu deskryptora z bazy Tez-MeSH



Wynik wyszukiwania w bazie Polska Bibliografia Lekarska GBL

**Zapytanie:** UDAR MÓZGU  
Liczba odnalezionych rekordów: 1990

[Przejdźcie do opcji zmiany formatu](#) | [Wyświetlenie wyników w wersji do druku](#) | [Pobranie pliku do edytora](#) | [Nowe wyszukiwanie](#)

1/1990

**Tytuł oryginalny:** Przyczyny opóźnień postępowania w ostrym udarze niedokrwiennym mózgu.  
**Tytuł angielski:** Causes of delays in management of patients with acute ischemic stroke.  
**Autorzy:** [Staszewski Jacek](#), [Bilbin-Bukowska Anna](#), [Kolmaga Norbert](#), [Karwan Krzysztof](#), [Trepto Jacek](#), [Maliborski Artur](#), [Janda Włodzimierz](#), [Stępień Adam](#)  
**Źródło:** [Lek. Wojsk.](#) 2019; 97 (1) s.19-25, tab., bibliogr. 17 poz., sum.  
**ISSN:** 0024-0745 **e-ISSN:** 1509-5754  
**Sygnatura GBL:** [301.313](#)

**Deskrytory główne:**

- [Udar mózgu](#)
- [Niedokrwienie mózgu](#)
- [Leczenie trombolityczne](#)
- [Diagnoza wczesna](#)

**Deskrytory pomocnicze:**

- [Choroba ostra](#)
- [Czas do rozpoczęcia leczenia](#)
- [Czynniki czasu](#)
- [Transport chorych](#)
- [Badania prospektywne](#)
- [Oddział ratunkowy szpitala](#)
- [Wyniki leczenia](#)

**Hasła klasyfikacyjne GBL:**

- [neurologia](#)

**Typ dokumentu:**

- [praca kliniczna](#)

**Wskaźnik treści:**

- [ludzie](#)
- [płeć męska](#)
- [płeć żeńska](#)

**Źródło:** Baza PBL [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://gbl.edu.pl/cgi-bin/expertus501a.cgi>.

Rysunek 8. Wyszukiwanie w bazie PBL z użyciem bazy Tez-MeSH

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://gbl.edu.pl/gbl/bazy/tez-mesh/tree/explfoc.php?base=b&key=Cukrzyca&tree=C18.452.394.750&year=2019>. The page title is "Polska Bibliografia Lekarska...". The main heading is "Polska Bibliografia Lekarska 1991-2019". Below it, there are options for "Nowe wyszukiwanie poprzez: formularz ogólny" and "TezMesH 2019". The search term "Cukrzyca" is entered in a text box, with a dropdown menu set to "z modyfikatorami lub bez". There are checkboxes for "Focus" and "Explode". The "Format opisu:" dropdown is set to "z abstraktem i deskryptorami". There are "Szukaj" and "ANULUJ" buttons. Below this, the "Zawężanie wyników wyszukiwania:" section has radio buttons for "cały zakres 1991-2019" (selected), "wybrany rok", and "wybrany zakres lat". A table of filters is shown below:

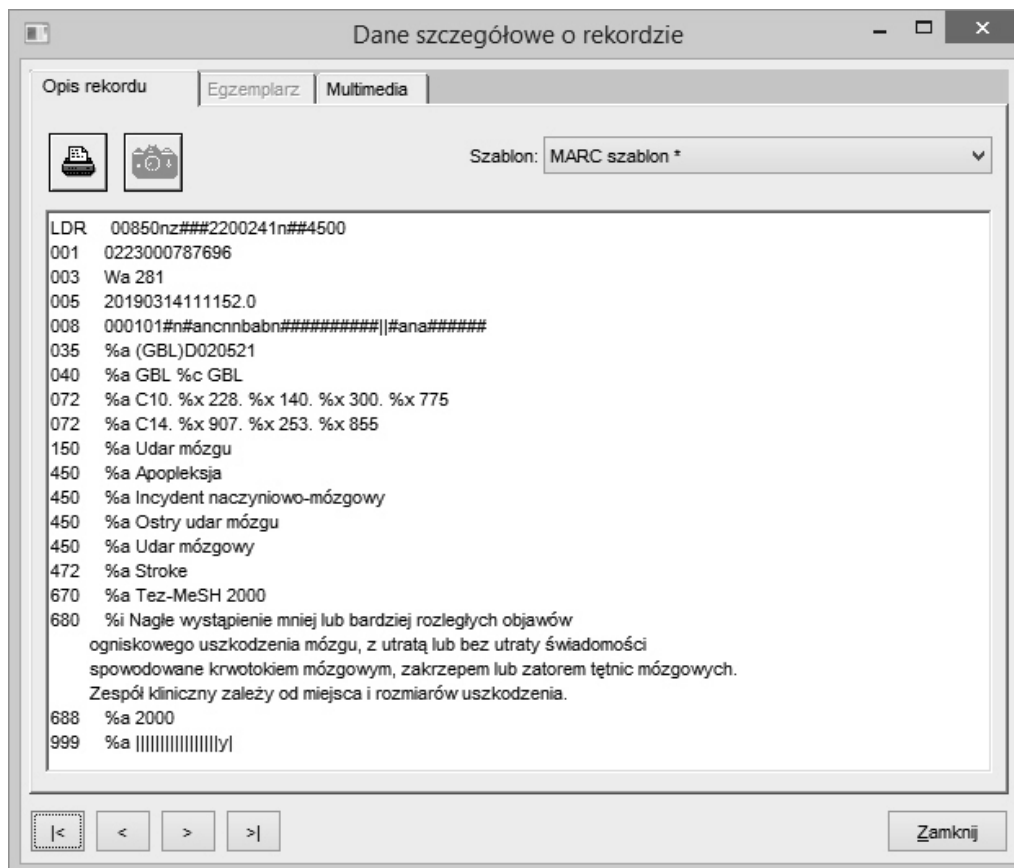
Hasło klasyfikacyjne GBL	<input type="text"/>
Rodzaj dokumentu	<input type="text"/>
Wskaźnik treści	<input type="text"/>
Typ dokumentu	<input type="text"/>
Zakres wyszukiwania	wszystkie opisy

At the bottom, it says "Polska Bibliografia Lekarska tworzona w Głównej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie. © Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie Oprogramowanie Expertus © SPLENDOR, Poznań".

**Źródło:** Baza PBL [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://gbl.edu.pl/gbl/bazy/tez-mesh/tree/explfoc.php?base=b&key=Cukrzyca&tree=C18.452.394.750&year=2019>.

Baza Tez-MeSH służy nie tylko do opracowywania *Polskiej Bibliografii Lekarskiej* i wyszukiwania w niej dokumentów, ale również do opracowania rzeczowego ksiązek w katalogach bibliotek. Udostępniana jest w wersji on-line zainteresowanym instytucjom, bezpłatnie, po podpisaniu umowy. Obecnie korzysta z niej ponad 30 instytucji naukowych i dydaktycznych. Mając na względzie potrzeby i oczekiwania swoich użytkowników, od stycznia 2019 r. Główna Biblioteka Lekarska udostępnia hasła z Tez-MeSH również w formacie wymiennym MARC21 (rys. 9), co znacznie ułatwia pracę przy opracowywaniu zbiorów.

Rysunek 9. Przykładowy rekord z Tez-MeSH w formacie MARC21



**Źródło:** System biblioteczny GBL – ProlibM21.

Główna Biblioteka Lekarska planuje nawiązanie współpracy z wydawnictwami, której celem byłoby stosowanie przez autorów artykułów deskryptorów Tez-MeSH jako słów kluczowych, podobnie jak w zagranicznych publikacjach używane są hasła MeSH. Planowane jest również wykorzystanie możliwości informatycznych bazy Tez-MeSH oraz jej angielsko-polskiej terminologii w linkowaniu z bazy PBL do bazy PubMed. Będzie to bardzo wygodne rozwiązanie dla użytkowników przeszukujących bazy. GBL zamierza również, przy użyciu języka informacyjno-wyszukiwawczego Tez-MeSH, promować bazę PBL w Internecie poprzez wyszukiwarkę Google, co zwiększy wykorzystanie obu baz i przyczyni się do ich popularyzacji.

Baza Tez-MeSH służy zarówno do tworzenia baz informacyjno-wyszukiwawczych, jak i opracowania rzeczowego piśmiennictwa. Stosowanie jednolitego języka informacyjno-wyszukiwawczego przez coraz większą liczbę instytucji sprawia, że Tez-MeSH staje się słownikiem uniwersalnym, a środowisko medyczne otrzymuje jednolite słownictwo do

wyszukiwania informacji. Przeszukiwanie zasobów bibliotecznych według jednego słownika jest dużym ułatwieniem dla pracowników informacji naukowej i użytkowników, pozwala na tworzenie wieloaspektowych strategii wyszukiwawczych, umożliwia sprawne i efektywne wyszukiwanie informacji. Udostępnianie haseł z bazy Tez-MeSH w formacie wymiennym MARC21 w sposób znaczący ułatwiło pobieranie haseł do lokalnych katalogów bibliotek oraz zwiększyło zainteresowanie bazą i jej wykorzystanie. Planowane w przyszłości zastosowanie haseł z bazy Tez-MeSH jako słów kluczowych w publikacjach naukowych, wykorzystanie ich do linkowania z bazy PBL do bazy PubMed oraz użycie ich jako narzędzia do wyszukiwania w Google również przyczyni się do zwiększenia wykorzystania bazy Tez-MeSH i jej popularyzacji. W obliczu szybkiego postępu nauk medycznych i rozwoju informatyzacji baza Tez-MeSH stanowi nieodzowne narzędzie dla bibliotek gromadzących publikacje z zakresu medycyny i nauk pokrewnych.

## Bibliografia

1. DROGOSZ Jacek, TULCZYŃSKI Aleksander. Polska terminologia medyczna. Część 1. *Family Medicine & Primary Care Review*. 2007, nr 3, s. 929–936. ISSN 1734-3402.
2. DROGOSZ Jacek, TULCZYŃSKI Aleksander. Polska terminologia medyczna. Część 2. *Family Medicine & Primary Care Review*. 2007, nr 3, s. 937–942. ISSN 1734-3402.
3. GIERMAZIAK Wojciech, UBYSZ Dorota. *Polska Bibliografia Lekarska – perspektywy rozwoju*. In: *Bibliograficzne bazy danych: perspektywy i problemy rozwoju. III Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech, Kraków 26–27 czerwca 2017 r.* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat\\_konf/article/view/594/730](http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/594/730). Stan z dnia 14.03.2019.
4. KUCHARZ Eugeniusz Józef. Medical terminology: Its size and typology. *Wiadomości Lekarskie*. 2015, nr 3, s. 417–420. ISSN 0043-5147.
5. SCHNEIDER Katarzyna, METLERSKI Marcin, ANIKO-WŁODARCZYK Magda, PREUSS Olga, TRYBEK Grzegorz. Korzystanie z literatury naukowej w codziennej praktyce lekarza dentysty. *Magazyn Stomatologiczny*. 2017, nr 7/8, s. 92–98. ISSN 1230-0888.
6. UBYSZ Dorota, GIERMAZIAK Wojciech. *Polska Bibliografia Lekarska w dobie rozwoju informatyzacji. Funkcjonalność bazy a potrzeby i oczekiwania użytkowników*. In: WŁODARCZYK Bartłomiej, WOŹNIAK-KASPEREK Jadwiga (red.). *Media początku XXI wieku. Bibliografie specjalne. Rozwój i otwartość*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2018, s. 149–162. ISBN 978-83-7545-907-4.
7. WŁOSTOWSKA Ewa. *Polska Bibliografia Lekarska A.D. 2013*. In: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat\\_konf/article/view/50/151](http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/50/151). Stan z dnia 14.03.2019.
8. WŁOSTOWSKA Ewa, GŁĘBOCKI Jacek. „Polska Bibliografia Lekarska” Głównej Biblioteki Lekarskiej w roku swojego trzydziestolecia. In: *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy. Ogólnopolska konferencja naukowa z okazji 10-lecia bazy danych BazTech, Bydgoszcz, 27–29 maja 2009 r.* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [http://eprints.rclis.org/13485/1/wlostowska\\_baztech\\_bydgoszcz.pdf](http://eprints.rclis.org/13485/1/wlostowska_baztech_bydgoszcz.pdf). Stan z dnia 14.03.2019.
9. WŁOSTOWSKA Ewa, GŁĘBOCKI Jacek, CHROBAK Ewa. Nowoczesne metody samodzielnego przeszukiwania bazy danych „Polska Bibliografia Lekarska” – propozycja konspektu szkolenia użytkowników naukowej informacji medycznej. *Forum Bibliotek Medycznych*. 2009, nr 1, s. 283–291. ISSN 1899-5829.